

ПДВ та ФОПи ЄП: чого чекати в перспективі 2026 та 2027 року

У публічному просторі зростає кількість повідомлень про можливе впровадження ПДВ для платників єдиного податку. Станом на грудень 2025 року офіційна інформація така: **до квітня 2026 року очікується оприлюднення проєкту змін до Податкового кодексу, що регулюватиме нову модель оподаткування.**

У разі ухвалення, зміни набудуть чинності з **1 січня 2027 року.**

Мінфін підкреслює, що йдеться про комплексне рішення, спрямоване на збалансований підхід до навантаження на малий бізнес та бюджетних потреб держави. На підставі власної аналітики та практики супроводу податкових реформ можна окреслити найбільш імовірні сценарії.

1. Підвищення порогу реєстрації платником ПДВ

Базовим варіантом компромісу може стати **підвищення чинного порогу (1 млн грн) до рівня середнього європейського значення приблизно 47 тис євро.**

Ймовірно, пороги можуть бути **диференційовані за видами діяльності:**

- для послуг і робіт – вищі;
- для інших видів – нижчі.

2. Індивідуальні строки запровадження ПДВ для різних груп

бізнесу

З огляду на різну структуру оборотів спрощенців держава може застосувати **етапну імплементацію**.

Бізнес із вищими оборотами – раніші строки.

Бізнес, що працює біля порогових обсягів – пізніші.

3. Можливість вибору способу сплати ПДВ

Одним із компромісних рішень може бути **право вибору моделі оподаткування ПДВ**:

- або **фіксований відсоток від виручки**, орієнтований на середній галузевий рівень сплати;
- або **класична модель обліку та звітності ПДВ** за правилами загальної системи.

4. Перегляд переліку дозволених видів діяльності для спрощеної системи

Уряд може частково **скоригувати перелік КВЕДів**, що мають право працювати на ЄП.

Аналогічний підхід уже застосовано до охоронної діяльності з 01.01.2026.

5. Заборона застосування ЄП у мережевих бізнесах під єдиним брендом

Ймовірно є врегулювання питання **роботи ФОПів під спільним**

брендом, включно з франчайзинговими моделями.

Можуть з'явитися **обмеження щодо застосування ЄП** у таких структурах.

6. Ідея утримання податку банками

У 2024-2025 роках обговорювалася модель, за якої **банк автоматично утримує фіксований податок із надходжень**.

Не виключено, що ця ідея буде повернута у дискусію як один із технічних механізмів адміністрування.

7. Пільговий період без штрафів у 2027 році

З метою м'якого переходу держава може **тимчасово не застосовувати штрафи** до ФОПів ЄП, які допускать помилки, але повністю сплачуватимуть основне зобов'язання з ПДВ.

Що це означає для бізнесу

Наразі перелічені сценарії є орієнтовними. Більш точна картина з'явиться **після березня 2026 року**, коли уряд оприлюднить узгоджений проект змін до Податкового кодексу.

Водночас виглядає очевидним одне:

протягом 2026 року спрощенці працюють у звичному режимі, проте інформаційне поле буде насиченим. Бізнесу доцільно вже зараз відстежувати оновлення та оцінювати вплив потенційних змін на свою модель роботи.

Приєднуйтеся до нашого ТГ каналу: [□ Компанія Вікторія – юридичні та бухгалтерські рішення для бізнесу в Україні та за кордоном.](#)

Визнання комерційної заборгованості безнадійною: правові підстави та облікове відображення

Підстави для визнання заборгованості безнадійною

Податковий облік (ПКУ). Податковий кодекс України (ПКУ) визначає **безнадійну заборгованість** як заборгованість, що відповідає хоча б одній із встановлених ознак. Зокрема, до безнадійної належить заборгованість:

- **Сплив строку позовної давності.** Заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув встановлений Цивільним кодексом строк позовної давності (3 роки).
- **Відсутність майна у боржника (невдале стягнення).** Прострочена заборгованість фізичної або юридичної особи, не погашена внаслідок недостатності майна боржника, за умови, що вжиті заходи примусового стягнення не призвели до повного погашення боргу (підпункт “є” 14.1.11 ПКУ). Це якраз той випадок, коли кредитор виграв суд і відкрив виконавче провадження, але нічого не стягнуто.
- **Інші випадки.** Серед інших ознак – борг фізособи, яка померла і не залишила майна; борг осіб, визнаних судом

безвісно відсутніми або померлими; прострочений понад 180 днів дрібний борг, недостатній за розміром для ініціювання банкрутства; борг, стягнення якого неможливе через форс-мажор (підтверджений Торгово-промисловою палатою) тощо. Окремо прямо згадано заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами або ліквідованих як юрособи – такий борг також вважається безнадійним.

Бухгалтерський облік (П(С)БО та МСФЗ). В бухгалтерському обліку поняття безнадійної дебіторської заборгованості визначено Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 *“Дебіторська заборгованість”*. Згідно з п.4 НП(С)БО 10, *безнадійна дебіторська заборгованість – це поточна заборгованість, щодо якої існує впевненість у її неповерненні боржником або за якою минув строк позовної давності*. Тобто, окрім критерію давності, бухгалтерський стандарт оперує поняттям **“впевненості, що борг не буде повернено”**. Міжнародні стандарти фінзвітності (МСФЗ), зокрема МСФЗ 9, встановлюють аналогічний підхід: якщо за фінансовим активом немає обґрунтованих очікувань його повернення, він підлягає списанню як знецінений. Важливо, що П(С)БО не деталізує, які саме факти підтверджують *“впевненість”* чи *“невпевненість”* у погашенні – це питання професійного судження керівництва підприємства. На практиці ж найнадійнішою підставою визнати борг безнадійним є *документальне підтвердження* того, що борг стягнути неможливо (наприклад, документи про банкрутство боржника або акт державного виконавця про відсутність у нього майна). Якщо керівництво підприємства має достатні підстави вважати, що заборгованість не буде погашена, така дебіторка списується з балансу як безнадійна (п.11 НП(С)БО 10). При цьому в бухгалтерському обліку попередньо сформований резерв сумнівних боргів зменшується на суму списання; якщо резерву недостатньо – непокрита частина боргу відноситься на витрати звітного періоду.

Безрезультативне стягнення через ДВС: вимоги закону

У ситуації, коли боржник-юрособа не сплатив борг навіть після рішення суду і відкриття виконавчого провадження, ключовим є доказ, що **примусове стягнення виявилось безрезультатним**. Підпункт “є” 14.1.11 ПКУ прямо охоплює такий випадок, але встановлює умову документального підтвердження факту недостатності майна боржника. Це підтвердження отримується на стадії виконання судового рішення. Відповідно до Закону України “Про виконавче провадження” №1404-VIII, якщо у боржника відсутнє майно, на яке можна звернути стягнення, і вжиті державним виконавцем заходи з розшуку майна не дали результату, виконавчий документ повертається стягувачу. Іншими словами, державний виконавець закінчує провадження у зв’язку з невиявленням у боржника активів: виноситься **постанова про повернення виконавчого документа** стягувачу, а також складається акт про відсутність/недостатність майна боржника (ч.2 ст.37 Закону про виконавче провадження).

Важливо розуміти, що повернення виконавчого документа через відсутність майна **не означає остаточного припинення зобов’язання боржника**, і не позбавляє кредитора права повторно пред’явити виконавчий лист у межах строку (як правило, протягом 3 років). Податкові органи довгий час трактували цю ситуацію досить формально. У індивідуальних податкових консультаціях 2020–2021 рр. податкова наполягала, що лише *повне завершення* виконавчого провадження підтверджує безнадійність боргу. Зокрема, якщо постановою про повернення виконавчого документа зазначено можливість повторного пред’явлення листа до виконання (що є стандартною нормою), податківці вважають, що примусове стягнення триває і підстав для визнання боргу безнадійним ще немає. Інакше кажучи, на думку ДПС, поки виконавче провадження формально не завершено і кредитор не вичерпав спроб стягнення, списувати борг як безнадійний рано.

Втім, судова практика стала на захист платників податків у таких ситуаціях. Суди зазначили, що ПКУ не містить вимоги про обов'язкове **“закриття”** виконавчого провадження саме як умови безнадійності – визначальною є сама *відсутність реального результату від заходів стягнення*. Приміром, Львівський окружний адміністративний суд у рішенні від 22.09.2020 (залишеному в силі апеляцією 04.02.2021) вказав, що податкова неправомірно ототожнює поняття **“безрезультативності виконання”** із поняттям **“закриття провадження”**, якого взагалі немає в законі. Суд зробив висновок, що для кваліфікації боргу як безнадійного за ознакою недостатності майна достатньо встановлення факту невиконання рішення через відсутність у боржника активів, *навіть якщо формально виконавче провадження ще може бути поновлене*. Таким чином, на практиці надійним шляхом є отримати від державного виконавця постанову про повернення виконавчого документа у зв'язку з відсутністю майна – цей документ слугуватиме основним доказом безрезультатності примусового стягнення.

Необхідні документи для підтвердження та списання

Щоб обґрунтувати списання боргу як безнадійного у фінансовому та податковому обліку, кредиторі слід зібрати пакет документів, що підтверджують підстави **безнадійності**. Для різних ситуацій набір документів може відрізнятися, але у випадку невдалого примусового стягнення боргу від юрособи потрібні:

- **Постанова державного виконавця про повернення виконавчого документа** стягувачу у зв'язку з відсутністю у боржника майна (з посиланням на п.2 ч.1 ст.37 Закону “Про виконавче провадження”). Бажано також акт державного виконавця про недостатність майна (складається у матеріалах виконавчого провадження). Ці документи підтверджують, що рішення суду не виконано з

об'єктивної причини – у боржника нема активів для стягнення.

- **Рішення суду** про стягнення заборгованості з боржника. Наявність рішення суду, яке набрало законної сили, саме по собі підтверджує реальність боргу та вчинення всіх юридичних дій для його стягнення. Якщо боржник визнаний банкрутом – відповідна постанова господарського суду про банкрутство; якщо юрособа ліквідована – рішення (наказ) про ліквідацію і витяг з ЄДР про державну реєстрацію припинення боржника.
- **Документи внутрішнього обліку кредитора.** Підприємству необхідно оформити рішення керівника про списання дебіторської заборгованості (наказ або розпорядження). До наказу додаються результати інвентаризації розрахунків (акт інвентаризації, де зафіксовано прострочений борг) та бухгалтерська довідка щодо списання безнадійної дебіторської заборгованості. У довідці бухгалтер обґрунтовує причини списання і наводить перелік підтвердних документів (судове рішення, постанова ДВС тощо). Саме на підставі таких первинних документів борг виключається з активів балансу.

Примітка: Залежно від природи боргу можуть знадобитися й інші підтвердження. Наприклад, при смерті боржника-фізособи – свідоцтво про смерть та документ від нотаріуса про відсутність спадкового майна; при форс-мажорних обставинах – сертифікат Торгово-промислової палати про форс-мажор; при прощенні боргу – додаткова угода або заява про прощення боргу тощо. Податківці прямо наголошують: для коректного податкового списання потрібна документальна доказова база (акти, рішення суду, ліквідаційні документи тощо). Без належних документів списаний борг може розцінюватися податковим органом не як безнадійний, а як, наприклад, добровільно прощений (безповоротна фінансова допомога), що має інші податкові наслідки.

Роз'яснення контролюючих органів і практика

Позиція ДПС. Податкові органи у своїх роз'ясненнях детально описують критерії безнадійної заборгованості та порядок податкового обліку її списання. В контексті примусового стягнення ДПС наразі погоджується, що борг можна визнати безнадійним за ознакою *«недостатність майна боржника»* за наявності постанови виконавця про повернення виконавчого документа стягувачу після безрезультатного виконання. Це відображено, зокрема, в ІПК ДПС №2906/ІПК/99-00-21-02-02-06 від 26.07.2021 (виданій після відповідного судового рішення), а також у роз'ясненнях на офіційних ресурсах ДПС. Водночас податкова зазначає, що якщо провадження не завершено остаточно (повернення виконавчого документа містить можливість повторного пред'явлення), підстав для списання боргу ще немає. Отже, для уникнення спорів із ДПС бажано отримати від виконавчої служби документ, який підтверджує *безрезультатність стягнення* (як описано вище).

Роз'яснення Мінфіну. Міністерство фінансів України у 2018 році надало узагальнюючу податкову консультацію щодо безнадійної заборгованості (наказ МФУ №400 від 03.04.2018). У ній Мінфін однозначно підтвердив, що достатньою підставою для визнання боргу безнадійним за ознакою спливу позовної давності є сам факт спливу цього строку – незалежно від того, чи вживалися кредитором заходи стягнення боргу. Тобто кредитор після закінчення 3 років має право списати дебіторку як безнадійну без необхідності подавати в суд. Щодо критерію *«недостатність майна»* (пп."є"), окремих узагальнюючих консультацій Мінфін не випускав, однак він погоджується з податковою службою в тому, де вирішальне значення має саме етап виконавчого провадження як заключної стадії захисту права кредитора. Позиція контролюючих органів зводиться до вимоги максимально можливого документального підтвердження безнадійності. Дотримання цих вимог та наявність необхідних документів дозволяє кредитору

правомірно відобразити списання безнадійної заборгованості у бухобліку і зменшити фінансовий результат до оподаткування на суму такого боргу (через додаток РІ декларації з податку на прибуток).

Висновок: Комерційна заборгованість може бути визнана безнадійною і списана, якщо вона відповідає критеріям, встановленим законом. У випадку непогашення боргу після рішення суду ключовою підставою є документально підтверджена безрезультативність примусового стягнення (постанова ДВС про повернення виконавчого документа тощо). Для обґрунтування списання необхідно мати належний пакет документів, а списання в обліку здійснюється відповідно до стандартів (НП(С)БО або МСФЗ) з урахуванням податкових різниць (якщо застосовуються). Офіційні роз'яснення ДПС та практика свідчать: за наявності всіх підтверджених документів списання боргу визнається правомірним і не призведе до податкових ризиків для кредитора. При відсутності ж таких документів або передчасному списанні можливі спори з податковими органами, розв'язання яких, за потреби, доведеться шукати в судовому порядку.

Маєте схожий випадок або сумніви щодо власних дій?

Команда **“Вікторія”** готова надати оперативну, істотну інформацію – професійно, ґрунтовно, до результату.

Заповніть форму зворотного зв'язку для швидкого зв'язку. Збережіть свої нерви, здоров'я, час та кошти.

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Відправити

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Група Компаній Вікторія

Податкові наслідки помилкового зазначення способу оплати «подарунковий сертифікат»

Визнання операції як доходу ФОП- єдинника

Помилкове зазначення в чеку способу оплати не звільняє від необхідності відобразити отримані кошти як дохід. У ситуації, коли фактична оплата надійшла на картковий рахунок ФОПа (грошові кошти безготівково), ця сума однозначно належить до доходу платника єдиного податку. Згідно з п. 292.1 ПКУ, доходом ФОП-єдинника вважаються кошти, отримані протягом звітного періоду в грошовій формі – готівковій чи безготівковій. Отже, оплата на картку є грошовим надходженням, яке треба включити до доходу. Помилка працівника при виборі способу оплати не змінює того факту, що ФОП отримав кошти за надану послугу. **Важливо:** якщо не врахувати цю операцію як

дохід (помилково вважаючи, що «подарунковий сертифікат» не генерує дохід), це призведе до заниження оподаткованого доходу, що є податковим порушенням. Оскільки в даному випадку жодної реальної передоплати чи стороннього сертифіката не було, а відбулась звичайна оплата послуги, суму оплати треба відобразити в книзі обліку доходів ФОП та включити до загального обсягу доходу спрощенця за період.

Ризики від неправильного зазначення способу оплати в чеку

Помилка в чеку (вказано «Подарунковий сертифікат» замість реального способу оплати) може спричинити два напрями ризиків: порушення правил спрощеної системи через негрошовий розрахунок та порушення вимог до фіскальних чеків (РРО/ПРРО).

1. Порушення умов спрощеної системи (негрошовий розрахунок). Відповідно до п.291.6 ст.291 Податкового кодексу, ФОП 1–3 груп єдиного податку мають здійснювати розрахунки **винятково в грошовій формі** – готівкової або безготівкової (у тому числі електронними грошима). Державна податкова служба неодноразово роз'яснювала, що оплата подарунковим сертифікатом не вважається грошовою формою розрахунку. Сертифікат – це лише документ, що дає право на отримання товарів/послуг, а не самі гроші; фактично гроші були сплачені раніше при придбанні сертифіката. Таким чином, **прийом сертифіката як оплати прирівнюється до бартеру**, що прямо суперечить умовам перебування на єдиному податку. Якщо податкова розцінить помилковий чек як реальну операцію з сертифікатом, це формально означатиме порушення п.291.6 ПКУ. Наслідки такого порушення дуже серйозні: дохід, отриманий в результаті негрошової операції, оподатковується за ставкою 15% єдиного податку (замість звичайної фіксованої ставки) згідно з пп.3 п.293.4 ПКУ. Крім того, ФОП зобов'язаний подати заяву про відмову від спрощеної системи оподаткування і перейти на загальну систему з початку наступного кварталу після допущення

порушення (вимагається пп.4 пп.298.2.3 ПКУ). Іншими словами, **податкова може вимагати сплатити 15% від суми цієї операції та анулювати статус платника єдиного податку** у разі підтвердження факту оплати не грошима. Такий фіскальний підхід ДПС підтверджений у офіційних роз'ясненнях: податківці прямо зазначають, що використання подарункових сертифікатів є недопустимим для єдинників і призводить до втрати права застосовувати спрощену систему.

В нашому випадку фактична оплата була грошовою (на рахунок), тобто ФОП реально не порушував вимогу п.291.6 ПКУ. Проте **ризик полягає в документальному підтвердженні**: фіскальний чек наразі містить ознаку негрошового розрахунку. Без виправлення або пояснень це може бути інтерпретовано як порушення. Таким чином, щоб уникнути застосування штрафних санкцій та втрати статусу єдинника, ФОП має довести, що мала місце технічна помилка касира, а не реальна оплата сертифікатом.

2. Порушення вимог до заповнення фіскального чека (РРО/ПРРО).

Незалежно від системи оподаткування, касова дисципліна вимагає правильного заповнення всіх реквізитів чека. Нагадаємо, що в фіскальному касовому чеку обов'язково повинні зазначатися:

- **Рядок 18** – позначення форми оплати («ГОТІВКА», «БЕЗГОТІВКОВА» тощо) та сума за цією формою,
- **Рядок 19** – засіб оплати (вид платіжного інструменту: наприклад, «ЕПЗ» – електронний платіжний засіб/картка, «Інтернет-банкінг», «Подарунковий сертифікат», тощо).

Неправильне зазначення засобу оплати (рядок 19) є помилкою в обов'язковому реквізиті. Податкове законодавство визначає, що **відсутність хоча б одного обов'язкового реквізиту або невідповідність його вимогам робить чек недійсним як розрахунковий документ**. ДПС в індивідуальній податковій консультації від 01.09.2025 №4681/ІПК чітко вказала: помилка при виборі «засобу оплати» прирівнюється до не видачі чека покупцю. Іншими словами, якщо в чек внесено неправильний

спосіб оплати, податкова може вважати, що підприємець **не провів розрахункову операцію належним чином**. За це передбачені штрафні санкції згідно із Законом про РРО. Зокрема, неправильні реквізити чека при перевірці можуть бути трактовані як невиданий чек, а штраф становитиме **100% вартості проданих товарів/послуг при першому порушенні та 150% при повторному**. Варто зазначити, що станом на серпень 2025 року всі послаблення воєнного часу скасовані, і штрафи за порушення РРО/ПРРО стягуються у повному розмірі.

Висновок по ризиках: залишати чек з неправильним способом оплати без уваги небезпечно. Формально такий чек свідчить про негрошову операцію, що загрожує єдиннику 15%-м податком і втратою спрощеної системи, а також кваліфікується як порушення вимог до розрахункових документів, що тягне значні штрафи.

Необхідність та порядок виправлення помилки в чеку

Виправити помилку в фіскальному чеку потрібно обов'язково, щойно вона виявлена. Це захистить ФОП і від претензій щодо негрошового розрахунку, і від штрафів за неправильний чек. Порядок дій залежить від того, коли помилку помітили:

- **Виправлення до закриття зміни (до формування Z-звіту).** Якщо ви виявили помилку в той самий день, коли пробито чек (до кінця робочої зміни), закон дозволяє анулювати помилковий чек і провести операцію заново. Податкова рекомендує такий алгоритм: спершу скасувати (сторнувати) неправильну операцію через РРО/ПРРО, а потім пробити новий правильний чек. Скасування помилкового чека в ПРРО відбувається шляхом реєстрації від'ємної суми (формування фіскального чека видачі коштів за формою № ФКЧ-2) або виконання функції «сторно» з обов'язковим посиланням на номер помилкового чека. Після цього проводиться **повторна розрахункова операція** – вже з правильно зазначеним способом оплати (у вашому випадку –

«Безготівкова (ЕПЗ/картка)» замість сертифіката). Новий чек передається покупцю (на папері або електронно), як того вимагає закон. В результаті помилковий запис буде сторновано, а в фіскальній базі даних залишиться коректна інформація про продаж за картковим розрахунком. Важливо скласти внутрішній **акт про скасування помилково проведеної суми**, в якому зазначити обставини помилки (номер і дату скасованого чека, суму, неправильний та правильний спосіб оплати тощо). Такий акт підписується відповідальною особою (продавцем, касиром) і затверджується підприємцем або керівником – він надалі слугуватиме документальним підтвердженням виправлення помилки. Практика показує, що виправлення помилки до закриття зміни усуває всі негативні наслідки: податковий орган бачить, що «негрошова» операція анульована і фактично замінена грошовою, а отже підстав для претензій немає.

- **Виправлення після закриття зміни (наступного дня).** Якщо помилку в чеку виявлено вже після того, як було закрито зміну і сформовано Z-звіт, ситуація складніша. Чинним законодавством **не передбачено можливості внести зміни у фіскальні дані після закриття зміни.** Тобто фіскальний чек з неправильним реквізитом вже зберігся в системі і його не можна видалити чи відкоригувати заднім числом. Податківці зазначають, що така помилка залишиться у звітності, що може призвести до розбіжностей (наприклад, між сумою в чеку та фактичними коштами в касі). **Юридично “анулювати” помилку наступного дня неможливо,** але потрібно підготуватися до можливих питань перевіряючих. Необхідно скласти внутрішній акт про виявлену помилку. В цьому акті слід детально описати ситуацію: що в такому-то фіскальному чеку за дату XX.XX.2025 р. помилково вказано засіб оплати «подарунковий сертифікат» замість фактичної оплати на картковий рахунок, кошти від покупця отримані в повному обсязі на рахунок ФОПа. Акт підписується підприємцем та, за можливості, працівником-

касиром, який допустив помилку, і зберігається разом з іншими первинними документами. Такий документ в майбутньому слугуватиме поясненням для податкової, що операція була грошовою, а позначення сертифіката – технічна помилка. **Додатково**, хоча прямої норми немає, багато бухгалтерів у практиці рекомендують все ж провести коригуючу операцію наступного дня: наприклад, оформити «повернення товару/коштів» на суму помилкового чека (що сторнує дохід, проведений як сертифікат), а потім знову пробити чек на ту саму суму з правильним способом оплати. Але такі дії треба виконувати дуже обережно, щоб не виникло плутанини у фінансових звітах. Якщо здійснювати повернення наступного дня, слід розуміти, що фактично гроші покупцю не повертаються – це лише технічна операція для виправлення записів. Обов'язково підкріпіть такий крок письмовим поясненням (внутрішнім актом). **Підсумовуючи**, після закриття зміни єдиним офіційно правильним шляхом є зберегти документальне пояснення помилки. Хоча анулювати чек вже не можна, наявність акту та дублюючого правильного чека (або хоча б виправлення у облікових регістрах) продемонструє добросовісність платника і може убезпечити від штрафів, якщо помилка була разовою і виправленою належним чином.

Офіційні роз'яснення та норми щодо подібних ситуацій

Державна податкова служба надавала низку роз'яснень, які стосуються як використання подарункових сертифікатів ФОП-єдинниками, так і виправлення помилок у фіскальних чеках:

- **Щодо подарункових сертифікатів у ФОП на єдиному податку.** Податківці однозначно заявляють про **заборону приймати подарункові сертифікати як оплату** для платників єдиного податку 1–3 груп. Це впливає з норм ПКУ (п.291.6,

пп.298.2.3 та ін.) і підтверджено в загальнодоступному інформаційно-довідковому ресурсі ЗІР та індивідуальних податкових консультаціях. Зокрема, у роз'ясненні в підкатегорії 107.04 ЗІР (та інших консультаціях) зазначено, що розрахунок за товари (послуги) раніше проданим подарунковим сертифікатом є **негрошовою формою, яка позбавляє ФОПа права працювати на спрощеній системі**. Продаж самих сертифікатів не заборонений прямо податковим законодавством, але їхнє погашення (отримання товарів/послуг в обмін на сертифікат) для єдинника є порушенням умов перебування на єдиному податку. Податкова радить підприємцям-єдинникам узагалі утриматися від використання схем з подарунковими сертифікатами, щоб не наражати себе на ризик анулювання свідоцтва платника ЄП. У вашому випадку важливо, що є **офіційні роз'яснення ДПС, які дозволяють обґрунтувати виправлення**: якщо ви продемонструєте, що фактична оплата була грошовою (на рахунок), то формально вимогу п.291.6 ПКУ не порушено – порушенням був лише технічний запис у чеку. Таким чином, посилаючись на роз'яснення про заборону негрошових розрахунків, ви можете аргументувати, що навмисного порушення не було і дохід отримано в грошовій формі.

- **Щодо виправлення помилок у чеках (рядок 19 – «засіб оплати»)**. Офіційні роз'яснення ДПС (зокрема, ІПК №4681/ІПК/99-00-07-03-01 від 01.09.2025) вказують на обов'язковість правильного заповнення реквізитів чека, особливо форми та засобу оплати. Податкова наголошує, що рядок 19 фіскального чека повинен містити фактичний засіб оплати, який використовувався при розрахунку. Вказувати узагальнено «безготівка» замість конкретного засобу – неправильно, так само як і обирати невірний тип платіжного інструменту. Відсутність чи помилка в цьому реквізиті робить чек дефектним і прирівнюється до його невідачі. Окремого штрафу саме за помилку в способі оплати закон не встановлює, але **такий чек не приймається**

як розрахунковий документ, тому штраф накладається за фактом неоприбуткування (невидачі) чека у розмірі, визначеному ст. 17 Закону про РРО (100% вартості проданого за перше порушення). Цю позицію підтверджено і в роз'ясненнях податківців на ресурсі ЗІР, і в коментарях Міністерства фінансів щодо нового порядку заповнення чеків. Таким чином, ДПС офіційно визнає критичність правильної вказівки способу оплати і вимагає від платників уважно перевіряти чеки.

- **Щодо порядку виправлення помилок.** Хоча прямих норм закону про механізм виправлення помилок у чеках мало, ДПС у консультаціях надає рекомендації, що були розглянуті вище. Зокрема, у ЗІР (категорія 109.10) та роз'ясненнях на регіональних ресурсах ДПС описано алгоритм виправлення ситуації, коли неправильно вказано форму/засіб оплати. В загальному вигляді податкова радить складати акт про помилку і **повторно проводити розрахункову операцію правильно**. Якщо це неможливо (зміна вже закрита), податківці фактично рекомендують зберегти документальні докази виправлення (внутрішній акт, дублюючий чек тощо) та пояснення причин, хоча сам чек у базі даних лишиться без змін. Такі роз'яснення ДПС мають індивідуальний або консультаційний характер, але їх варто дотримуватися, щоб у разі перевірки продемонструвати, що ви діяли згідно з рекомендаціями податкового органу.

Висновок: Помилково проведений спосіб оплати «подарунковий сертифікат» необхідно виправити та задокументувати. Отримана оплата на картку включається до доходу ФОПа-єдинника на загальних підставах. Неправильний чек слід анулювати (якщо можливо) і оформити правильно або, принаймні, скласти акт та повторно пробити чек із правильними реквізитами, щоб підтвердити грошовий характер операції. Офіційні норми ПКУ та роз'яснення ДПС однозначно забороняють негрошові розрахунки для єдинників і передбачають суворі санкції за такі порушення,

а також прирівнюють некоректно оформлений чек до невиданої квитанції зі штрафними наслідками. Тому для мінімізації ризиків ФОП має якомога швидше виправити помилку та мати документи, що підтверджують факт отримання коштів саме в грошовій формі. Це дозволить уникнути як донарахування податку 15%, так і штрафів за порушення правил ПР0, довівши, що ситуація була технічною помилкою, а не спробою приховати або неправильно провести дохід.

І насамкінець.

Чи варто призупинити діяльність?

Отже, ситуація може призвести до фактичної перевірки (щодо порушень ПРР0) / камеральної перевірки (щодо негрошового розрахунку і порушення умов перебування на спрощеній).

Хоч в судовому порядку є можливість довести і рішення у спорі з податковою буде з високою імовірністю прийняте на користь платника, але податкова ніколи не обмежувалась перевіркою лише однієї події.

Тобто, під час фактичної перевірки перевірятимуться всі дотичні питання та задіюються доступні податківцям інструменти – перевірка оформлення працівників, співставлення часу роботи, дотримання порядку розрахунків за попередні періоди тощо, можлива контрольна закупка і т.д.

Саме тому консультанти рекомендують призупинити діяльність, перевести її на іншого ФОПа. Поточного ФОПа ж перевести на загальну систему і не пропускати по ньому діяльності, але й не закривати повністю.

Коли минуть строки давності (три роки) – можна знову спокійно працювати. Це істотно зменшить ризик виявлення помилок (які зараз неявні) та донарахування.

□ Маєте схожий випадок або сумніви щодо власних дій?

Команда **“Вікторія”** готова надати оперативну, істотну інформацію – професійно, ґрунтовно, до результату.

Заповніть форму зворотного зв'язку для швидкого зв'язку. Збережіть свої нерви, здоров'я, час та кошти.

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Група Компаній Вікторія

Графи 31–33 Звіту КІК: призначення, відповідальність та судова перспектива

1. Для яких фіскальних цілей в Звіті КІК граfi 31-33

- якщо пільга 2 млн. євро не застосовується – граfi 31–33 Звіту, згідно з ПКУ, призначені для оподаткування доходів контролюючої особи за принципом “витягнутої руки” (очевидна пряма потреба);
- якщо пільга 2 млн. євро застосовується – Інформація про операції КІК потрібна податковій для контролю діяльності КІК в майбутніх періодах, аналізу ТЦУ-ризиків тощо, навіть якщо зараз ці операції не впливають на оподаткування (очевидно, потреба не явна).

2. Розмір відповідальності за неповне відображення інформації у Звіті КІК

– 3% від суми доходу КІК або 25% від скоригованого прибутку КІК (за рік), залежно що більше, але не більше 1000 прожиткових мінімумів за кожен такий факт. Максимальний розмір цього штрафу в 2025 році сягає ~3,03 млн грн за кожне порушення.

3. Воєнний мораторій на відповідальність

– відповідно до п.72 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ (зміни внесені Законом №4113-IX від 04.12.2024), не застосовуються штрафні санкції за порушення, вчинені з 01.01.2022 до кінця місяця, у якому буде скасовано воєнний стан, за умови що контролююча особа виконає свої обов'язки, передбачені ст.39² ПКУ, протягом 6 місяців після припинення. Також на цей період контролер та його посадові особи звільнені від адміністративної і кримінальної відповідальності за порушення правил КІК

4. Хронологія зміни позиції ДПС щодо обов'язку заповнення граф 31-33

– до квітня 2024 ДПС повідомляла про необов'язковість заповнення граф, якщо застосовується пільга 2 млн. євро («ЗІР» (питання ID 40810), ІПК №806/ІПК/99-00-21-02-03-06 від 03.04.2023; №112/ІПК/99-00-24-03-03 від 08.01.2024; №772/ІПК/11-28-23-09 від 16.02.2024; №731/ІПК/99-00-21-02-03 від 14.02.2024; №1715/ІПК/99-00-24-03-03 від 01.04.2024);

– з квітня 2024 ДПС оприлюднено лист №3/2024 від 17.04.2024, де у п. 2.6 податківці заявили, що ПКУ не передбачає жодних виключень, які дозволяли б контролеру не відображати у Звіті про КІК інформацію в графах 31-33.

5. Судова практика

– прямої судової практики саме щодо штрафів за графи 31–33 Звіту КІК поки що немає, адже: (а) правила КІК є новелою (діють з 2022 р.), (б) на період воєнного стану діє мораторій на застосування штрафів. Очікується, що перші такі спори можуть з'явитися після завершення війни, коли ДПС почне

штрафувати тих контролерів, хто не виправить звіти протягом пільгових 6 місяців.

6. Обґрунтування позиції в суді щодо відсутності обов'язку заповнення гр. 31-33

– презумпція правомірності рішення платника податків. ПКУ містить фундаментальний принцип, згідно з яким у разі, якщо норма закону припускає неоднозначне трактування прав та обов'язків платників або контролюючих органів, рішення приймається на користь платника податків (пп.4.1.4 ПКУ)

У нашому випадку очевидна неоднозначність у трактуванні вимоги заповнення граф 31–33 за умов звільнення: сама ДПС протягом 2023 – початку 2024 р. трактувала норми ПКУ в один спосіб (дозволяла не заповнювати), а у квітні 2024 р. – інакше. Це класичний приклад нормативної невизначеності.

– дотримання ІПК. Навіть за відсутності прямої ІПК, платник може вказати, що його дії відповідали офіційній позиції податкової на той час, опублікованій у базі ЗІР та листах.

– відсутність складу правопорушення. Штраф за 120.7 ПКУ є фінансовою санкцією, що накладається без доведення “вини” в класичному розумінні, проте принцип вини в податкових правопорушеннях все ж враховується (ст.109 ПКУ). Вина платника полягає у невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків. Тут же контролер виконав свій обов'язок (подав звіт) і мав підстави вважати, що заповнив його правильно. Суспільно небезпечні наслідки відсутні – податок не занижено, держава не зазнала збитків.

– співмірність (пропорційність) санкції. Принцип верховенства права вимагає, щоб санкція була пропорційною порушенню. У нашому випадку потенційний штраф є вкрай великим (до кількох мільйонів гривень), тоді як порушення – суто формальне. В практиці ЄСПЛ надмірно суворі штрафи за незначні провини можуть розглядатися як порушення ст.1 Першого протоколу (непропорційне втручання в майнові права).

У даній ситуації відсутні недорахування бюджету, тому накладення максимального штрафу за чисто технічну прогалину суперечить цілям податкових санкцій (які за задумом повинні

стимулювати сплату податків). Цей аргумент доповнює основні, підкреслюючи несправедливість покарання.

– з логіки Податкового кодексу інформація граф 31-33 в цілях оподаткування використовується лише у взаємозв'язку з пп. 39-2.3.2.4 ПКУ. Тобто, якщо би не було пільги, то прибуток КІК міг би бути перерахованим за правилами «витягнутої руки».

7. Воєнний стан і виконання обов'язків у відстрочений строк

– контролююча особа має законне право скористатися пільговим періодом і подати уточнюючий повний Звіт про КІК протягом 6 місяців після завершення воєнного стану без штрафів. Якщо платник це зробить – наприклад, доповнить раніше поданий звіт інформацією про операції – то згідно з п.72 підрозд.10 розд. XX ПКУ штрафи взагалі не можуть бути накладені.

8. Як ДПС може виявити те, що КІК не відобразив інформацію в гр. 31-33

– джерела офіційної інформації, яка отримується автоматично податковим органом (CRS, FATCA, CbC тощо) не розкриває суті операції, в т.ч. контрагентів;

– можливості двостороннього обміну податковою інформацією. Україна є учасницею Конвенції про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах (OECD/Council of Europe), яка набула чинності для нас у 2009 році (ратифікована Законом №677-VI від 17.12.2008, протокол до неї – Законом №21-VII від 11.01.2013). Однак, така податкова інформація обмежується у загальному випадку лише фінансовою звітністю іноземної компанії, реєстраційною інформацією, а не розкриттям суті операцій.

– у разі цілеспрямованого запиту в порядку кримінальних проваджень. Це, своєю чергою, імовірно лише у випадку якщо контролююча особа ухилилась від сплати податків дотично до КІК і дуже малоімовірно, якщо особа застосовувала підставно пільгу щодо невключення доходів через недосягнення порогу 2 млн. євро.

Клієнти Компанії Вікторія завжди можуть розраховувати на ефективне представництво та захист своїх інтересів

У разі, якщо у Вас виникли питання щодо діяльності, податкового супроводу фізичної особи-власника КІК, звертайтеся за формою швидкого зв'язку :

Ваше ім'я (обов'язково)
<input type="text"/>
Ваш email (обов'язково)
<input type="text"/>
Ваш номер телефону (обов'язково)
<input type="text"/>
Ваше повідомлення
<input type="text"/>
<input type="button" value="Відправити"/>

Компанія Вікторія

Обов'язок декларування інвестиційного збитку від продажу корпоративних прав в Декларації про майновий стан та доходи

Частка у статутному капіталі належить до **інвестиційних активів** згідно з Податковим кодексом України (ПКУ). Доходи від відчуження таких активів оподатковуються за правилами ст. 170 ПКУ як **інвестиційний прибуток** (за наявності). Інвестиційний прибуток визначається як **позитивна різниця** між доходом від

продажу інвестиційного активу та документально підтвердженими витратами на його придбання. Якщо витрати перевищують дохід (тобто різниця від'ємна), утворюється **інвестиційний збиток**.

Платник податку самостійно обліковує загальний фінансовий результат операцій з інвестиційними активами окремо від інших доходів і витрат. За підсумками року **загальний фінансовий результат** визначається як сума всіх отриманих інвестиційних прибутків мінус сума отриманих інвестиційних збитків за цей рік. До оподаткованого доходу включається **лише позитивне значення** цього загального фінансового результату. Інакше кажучи, якщо за рік сукупно отримано чистий прибуток – він підлягає оподаткуванню, а якщо результат нульовий або від'ємний – до оподаткованого доходу він не включається. Ставка податку на доходи фізосіб для інвестиційного прибутку становить 18% (плюс 1,5% або 5% військового збору залежно від періоду).

Спеціальні винятки. ПКУ передбачає деякі випадки, коли дохід від відчуження інвестиційних активів **не оподатковується і не декларується**. Зокрема, згідно з пп. 170.2.8 п. 170.2 ст. 170 ПКУ, не підлягає оподаткуванню та не включається до річного оподаткованого доходу інвестиційний дохід, що не перевищує невеликого встановленого порогу (сума, яка періодично індексується; для прикладу, раніше це було 1930 грн, наразі – близько 3180 грн). Також звільняються, зокрема, доходи від продажу акцій/корпоративних прав, отриманих при приватизації за компенсаційні сертифікати (пп.165.1.40 ПКУ). У таких випадках платник **не враховує** ні дохід, ні витрати за відповідними операціями при визначенні інвестиційного результату. **Однак, якщо йдеться про звичайний продаж частки в юридичній особі резиденту за ринковою ціною, ці винятки, як правило, не застосовуються, і операція підпадає під загальний режим оподаткування інвестиційних доходів.**

Обов'язковість декларування інвестиційного збитку

Обов'язок подати річну декларацію. Відповідно до вимог ПКУ, фізична особа – резидент, яка протягом року здійснювала операції з інвестиційними активами, **зобов'язана подати річну податкову декларацію** про майновий стан і доходи. У ній потрібно відобразити *загальний фінансовий результат* таких операцій за рік – незалежно від того, є він прибутковим чи збитковим. Податковий кодекс прямо зазначає, що платник податку **декларує результати усіх операцій** купівлі-продажу інвестиційних активів, здійснених протягом року (як в Україні, так і за кордоном), за винятком випадків, передбачених пп.170.2.8 ПКУ. Це означає, що **навіть за відсутності інвестиційного прибутку (тобто при отриманні інвестиційного збитку)**, такі операції підлягають відображенню в декларації.

У цьому є логіка: звітним періодом для інвестиційного прибутку є календарний рік, за результатами якого платник **має подати декларацію** та відобразити в ній загальний фінансовий результат – *інвестиційний прибуток або збиток*. Задекларований у такому році збиток декларант зможе перенести збитки поточного року для зменшення інвестиційного прибутку до оподаткування в наступних роках. Такий перенос здійснюється платником самостійно за результатами річного декларування. Отже, відобразивши збиток у декларації, фізична особа фактично “накопичує” його для компенсації майбутніх інвестиційних прибутків – у наступних деклараціях минулий збиток відніматиметься від позитивного результату (якщо він буде), і податок сплачуватиметься тільки з різниці.

Така ж позиція податкових органів залишається незмінною: **будь-який факт продажу інвестиційного активу має бути задекларований**. Нормативно ця вимога закріплена в пп.170.2.1, п.170.2 ст.170 ПКУ та п.179.2 ПКУ (обов'язок подання декларації при отриманні доходів, з яких податок не був сплачений податковим агентом). Тому, аби уникнути спорів з

контролюючим органом та зберегти право на подальше врахування збитку, платнику доцільно відобразити такий збиток у річній декларації.

Ризики у разі недекларування збитку. Якщо платник не відобразить збитковий продаж корпоративних прав у декларації, **формально це порушує вимоги ПКУ** щодо повноти декларування доходів. Наслідком може бути притягнення до відповідальності за неподання чи несвоєчасне подання декларації. Хоча сума податку до сплати в цьому випадку нульова, штраф за сам факт неподання декларації для громадян може становити, приміром, 340 грн (за **несвоєчасне подання**; п.120.1 ПКУ та ст.164 прим. 1 КУпАП). Більш суттєво, що **недекларування позбавляє платника права на перенесення збитку**. Податкові органи при перевірці не визнають інвестиційний збиток минулих років, якщо він не був своєчасно задекларований. Тобто, у разі появи інвестиційного прибутку в наступних роках, незадекларований раніше збиток не зможе зменшити податкове зобов'язання, і доведеться сплачувати податок з повної суми прибутку.

Отже,

- 1. Фізична особа – резидент повинна відобразити результат від продажу корпоративних прав у річній декларації навіть якщо цей результат збитковий.** Норми ПКУ (пп.170.2.1, 170.2.6 ст.170) зобов'язують декларувати всі операції з інвестактивами за звітний рік. Від'ємний результат (інвестиційний збиток) не є підставою для звільнення від подання декларації, за винятком окремих випадків, прямо передбачених ПКУ (невеликі неоподатковувані доходи чи приватизаційні пільги).
- 2. Декларування інвестиційного збитку не приводить до сплати податку за цей рік,** адже оподаткуванню підлягає лише позитивний інвестиційний прибуток. Збиткова операція фактично не генерує оподатковуваного доходу, тому ПДФО та військовий збір з неї не стягуються. Але й

не зменшує суму зобов'язання до сплати за поточний рік.

3. **Задекларований збиток можна перенести на наступні роки**, щоб зменшити інвестиційні прибутки майбутніх періодів. Це дозволить у майбутньому сплатити менший податок, компенсуючи минулі втрати. Перенесення здійснюється тільки за умови відображення збитку в декларації за той рік, коли він утворився.
4. **Недекларування збитку має негативні наслідки**. По-перше, це порушує вимоги податкового законодавства щодо подання декларацій, що може спричинити адміністративний штраф за неподання/несвоєчасне подання. По-друге, незадекларований інвестзбиток **не буде врахований** податковою для зменшення майбутніх прибутків – фактично платник втратить можливість його використати. У разі виникнення в наступних роках інвестиційного прибутку, доведеться оподаткувати його повністю, без заліку попередніх збитків.
5. **Практика застосування підтверджує необхідність обережності**. Хоча деякі судові рішення стали на сторону платників, які не декларували “нульовий” результат (вважаючи, що при відсутності прибутку немає об'єкта оподаткування), така позиція не гарантована у кожному випадку. Податкові органи наполягають на декларуванні, тому для уникнення спорів та забезпечення своїх податкових прав рекомендується відобразити навіть збитковий продаж корпоративних прав у річній декларації про майновий стан і доходи. Це формалізує збиток та дозволить використати його на свою користь у майбутньому.

Маєте схожий випадок або сумніви щодо дій податкової?

Команда **“Вікторія”** готова захищати ваші інтереси – професійно, ґрунтовно, до результату.

Заповніть форму зворотного зв'язку для швидкого зв'язку.

Збережіть свої нерви, здоров'я, час та кошти.

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Група Компаній Вікторія